

УКРАЇНЬСЬКА ЧАСОПИСЬ

ВИХОДИТЬ У КАТЕРИНОСЛАВІ ДВІЧІ НА МІСЯЦЬ.

1-го январа 1912 року.
Рік другий.

№ 1.

КАТЕРИНОСЛАВ.
ЦІНА 10 к.

У М О В И П Е Р Е Д П Л А Т И :

на рік 2 р. 40 к., на півроку 1 руб. 20 к., на 1 міс. 20 к., кожне число нарізно 10 к.

Гроші треба посилати на адресу: Катеринослав, Проспект, книгарня М. Лозинської, для редакції „Дніпрових Хвиль“, або Московська, 7, К. Е. Котову. Просимо шановних передплатників, посылаючи гроші, подавати точно вище зазначену адресу.

ЗМІСТ: З новим роком.—Сучасне життя—Л. Жигмайло. На новий рік—Козака. Три несподіванні стрічі—Д. І. Яворницького. Новий рік на Запоріжжі—В. Степового. Моя відповідь театральному рецензентові „Ради“—М. Жученка. З українського життя. Оповідки.

Читаючи треба вимовляти й як Ї: риба—рыба, і як и: сінн—синь, є—йє мое—моё, є—з тебе—тыба.

З Новим роком.

З оцим номером вступають „Дніпрові Хвилі“ у другий рік свого існування. Для української часописі рік існування, та ще під теперішні часи,—немалий час, і коли

вже пройдено таку довгу путь, то годиться оглянутися на неї й запитати: що ж зроблено за оцей рік, чи здійснено хоч трохи з того, що ставили собі метою „Дніпрові Хвилі“, починаючи виходити?—Одповідь повинна бути така.

Не все робилося так, як бажалося; не про всі справи говорилося те, що хотілося сказати, а найголовніше—не у свій час подавалися всякі звістки, та й сама часопись виходила—ніде правди діти—не дуже то справно. І за це справедливо нарікав на нас де-хто з передплатників наших. Але ж на це мусимо сказати, що не од нас часом залежало те, на що нарікали читачі: були перешкоди, яких ніяк не можна було нам подолати, а найголовніше зупиняло нас те, чим журяться трохи не всі українські часописі, оповіщаючи, що „доля нашого видання, мовляв, лежить у руках самих читачів“! Думка була один час і зовсім припинити видання „Дніпрових Хвиль“, бо коли громада так недружно їх піддержує, то, може, вони нікому й непотрібні... Та ось почали надходити до нас листи од читачів, і раз-у-раз стояло у тих листах, щоб не припиняти видання, не кидати розпочатої справи, а вести далі „Дніпрові Хвилі“. Оці листи додали нам духа й одваги розпочати видавання в новому році звісно, з надією, що прихильники наші допоможуть нам і передплатою.

Гадаємо, що „Дніпрові Хвилі“ при всіх своїх хибах таки вносять якусь частку у загальну культурну роботу на нашій рідній ниві.

Вони весь час—стояли на сторожі інтересів освіти нашого наро-

ду на його національному ґрунті, обороняючи ці інтереси перед місцевими просвітними інституціями та виданнями, які занедбували саме національний бік освітньої справи на Катеринославщині. „Дніпрові Хвилі“ постійно і систематично стежили за тією невеличкою роботою, яка провадиться у нас на ниві української просвіти, підтримуючи цю роботу і обстоюючи її потребу й велику вагу. І от думаємо собі: коли у самому Катеринославі виходить аж чотири чималих газети російською мовою, і розходяться вони по всьому краю, знаходять собі читачів, то невже не знайде стежки до читача невеличка часопись рідною мовою, часопись, яка говорить про наші найближчі справи, про наше власне культурно-громадське життя, пригадує нам про давню бувальщину, про те, що „було колись та не вернеться“! Може ж таки наші „Хвилі“ та протопчуть собі стежку у такі кутки, куди ще не залітало друковане українське слово, може навернуть до українства тих, що забули, або й не знали ніколи, хто вони, чії сини, яких батьків,—і коли вони дійдуть до таких кутків і розбудять у людей інтерес до рідної справи, то, значить, не марно пішла наша праця, значить, варто було заходитись коло видавання української часописі у Катеринославі.

З вірою в те, що й наша робо-

та принесе якусь користь рідному краю, вступаємо в другий рік нашого видання, застаючись при прежнему своїм погляді, що в теперішні невеселі часи нашого життя потрібна не тільки робота з широким розмахом, що цікаво для українського читача почути не тільки те, що говориться у Києві, цьому справжньому осередкові нашого духовного життя, але й те, що кажуть і як думають наші люди на провінції, цікаво, які там виринають свої спеціальні справи й інтереси; натурально, що ці місцеві справи не можуть бути як слід, докладно й у подробицях, обмірковані й освітлені на сторінках київської—для нас „столічної“—преси, так, як це ми можемо робити у наших „Дніпрових Хвилях“.

Може діждемо таки, що у Катеринославі, який уважається за осередок усієї степової України, колись почне виходити велика українська газета,—це може статися тоді, коли розівьється тут національне життя, охопивши широкі круги нашого люду. А поки нехай наші „Дніпрові Хвилі“ нагадують мирові,—хто одвічний господар наших степів, кого найбільше тут, чия мова лунає по широких просторах краю. Нехай „Дніпрові Хвилі“ будуть маленькою ластівкою майбутньої зеленої весни!..

Сучасне життя.

Минає Різдво...

Майже дві тисячі літ минуло з того часу, коли на землі з'явився Христос. Це було тоді, коли стара іудейська мораль з своїм обмеженим ідеалом людських взаємних відносин:

„Не роби другому того, чого собі не хочеш“, не задовольняла.

На протязі часу росте та розвивається усе живе, росте душа кожної людини, а разом з тим росте і душа усієї людскости. Цей духовний зріст душі виявляється перш усього відносинами людини до других людей. Предковичний чоловік почував себе осередком усього світа та думав, що усе і усі існують для нього одного: який-небудь допотопний Іван ставився в своїх відносинах до ближнього так: „коли мій сусід візьме в мене ласий шматок—це буде погано, а коли я візьму в нього—це добре“. Так само думають і тепер діти та дикі люде, які-небудь зулуси та готентоти.

Для того, щоб дійти до думки: „не роби другому того, чого собі не бажаєш“, людам треба було жити дуже довго: багато поколінь мусило внести в скарбницю загальної людської душі найкращих думок, найкращих почувань, і тільки тоді утворилася ця обмежена та мізерна на наш погляд мораль.

Аджеж для якого-небудь зулуса або готентота досягнення такої моралі уявляється найвищою ступінню духовного розвитку, але це тільки до того часу, поки зулус застається зулусом, коли в йому збудяться вищі духовні вимоги, ця мораль вже не буде його вдовольняти—він захоче другої, кращої—так само було з душею людности того часу,

коли з'явилось християнство. Люде зголодніли духовно, їм мало було того духовного вжитку, до якого привів їх холодний розум (мораль: не роби другому того, чого собі не хочеш—це мораль голови, а не серця), душа рвалася до світа і тепла—настав час, коли неодмінно треба було з'явитися Христу, і Він прийшов і приніс з собою той світ, що йдосі освітлює людям дорогу на їх безкрайому шляху до ідеала добра і правди.

Цей світ—це є та християнська висока любов до ближнього, яка вимагає класти за других душу свою.

Майже дві тисячі літ минуло з того часу, коли люде вперше почули ці слова і вперше повірили їм, та вірять і досі, принаймні кажуть, що вірять, але здебільшого, на жаль, тільки кажуть; в останній думці влевняє нас та байдужість, з якою звичайно люде відносяться до страждання свого ближнього, не бажаючи, ані грошечки не тільки класти за його душу свою, але навіть вагаючись тоді, коли доводиться витягти з своєї кишені якунебудь копійку, щоб допомогти нещасному.

Тепер ми читаємо по усіх часописах про страшний голод, що лютував попереду в пяти губерніях, але тепер поширився на стільки, що вже обніма аж 22 губернії.

Читаючи що дня звістки про те, як люде мруть з голоду, як діти или по цілих місяцях жолуді, а як випав сніг та позакривав їх, то не мають і зовсім, чого їсти, думаємо, невже це діється у нас на нашій землі, яка вже більше як тисячу літ почала звати себе, „християнською“? Де ж вона та християнська любов, про яку ми кажемо на пролязі цілих віків? І як би вона була

справді на землі, а не тільки на словах, чи можливі були б випадки смерти з голоду бездольного нещасного люду поруч з божевільними розкошами життя у пестунів долі? Де ми живемо, серед живих людей, чи на кладовищі серед мерців?

Аджеж маючи душу живу, не можна думати про те, щоб як слід допомогти тим нещасним, що не мають хліба, самого звичайного хліба, який ми їмо що дня, та який можна купити за гроші, так просто здається допомогти цьому лихові, а проте голод росте!..

Правда, є такі, що й допомагають цьому нещастю, але поки ця допомога не задовольняє потребам життя, треба допомагати ще й ще, давати тай давати, давати так, щоб права рука не знала, скільки дає ліва, і може нам вдасться врятувати нещасних людей од голодної смерти.

Правда, є такі, що кажуть, що допомога іде і без нас і допомога широка,—одна Москва дала 100.000 руб., багато зібрали і по других великих містах Російської держави, але треба памятати, що неврожай був в 22 губерніях; в 22 губерніях люде, не маючи що їсти, підживляються гнилою картоплею, слабнуть на тиф, цінгу та другі хвороби; злидні скрізь страшенні! Щоб допомогти такому великому нещастю, потрібна велика поміч; треба, щоб усі памятали, що десь далеко від нас є люде, яких ми повинні мати за братів, що страждають од голоду і що ми, ситі, повинні допомагати їм. Особливо це треба памятати українцям, бо українці ще дуже молода нація, і тому мало чим виявила своє моральне існування, бо і засобів до цього, правду кажучи, мала та й має дуже мало... Головним, та майже єдиним

засобом для виявлення нашого морального існування була та й є література наша, груба на де чий погляд „мужицька“ література, яка, може, дякуючи цьому своєму не аристократичному походженню, як найповніше висловила та втілила заповіді Євангелія, поставивши на своєму прапорі заклик до роботи для здобуття кращої долі усім покривленим та поневоленим.

Це провідне гасло нашої літератури, виставлене на її прапорі з самого початку її існування, горить на йому і досі, вказуючи нам усім той шлях, яким мусимо йти в нашому, не тільки ідейному, але і в практичному житті.

Тепер настав той час, коли кожен з нас, хто ще не зовсім заснув, може доказати, що провідне гасло нашої літератури для нас не тільки пишні та гарні слова, але справжній заповіт в наших відносинах до других людей, хто б вони не були—наші, свої ж таки земляки, або чужі люде, як тепер, бо голодують і українці, і башкири, і татари, а переважно голодують великоруси, або „кацапи“, сама головна народність Російської держави, в інтересах якої ніби—то душиться та затирається усе живе в других інородчеських націях, а проте цю саму головну і саму найулюблену народність зла доля (мабуть, тільки зла доля) попустила голодувати та умірати з голоду, а рятують не стільки „добри люде“, що обстоюють російську народність од „інородчеського засилья“, скільки ті „вороги“, що заступаються іноді за інородців, коротко кажучи, головну заповому у народньому нещастю робить російська інтелігенція.

Розуміється, що і сумління, і розум вимагають від нас в ділі помочи народньому лихові йти поруч

з цією інтелігенцією, твердо вірячи, що як би погано не складалися обставини нашого національного та громадського життя, а проте в своїх вчинках ми повинні керуватися вимогами вищої моралі, щоб мати право при світі найвищої справедливості сказати: „Ми чесно йшли, у нас нема зерна неправди за собою“.

Л. Жигмайло.

На новий рік.

*Ще рік один пройшов, мов хмара пролинув,
Лишившись у житті сторінкою сумною,
Не сонцем він ясним над нами промайнув,
А вогником блідним погас, окутий млою.*

*Замінь його новий на землю рік прийшов,
Але, як і старий, він хмарою здається,
А сонечка того не бачимо ми знов,
І промінь той ясний бажанням зостається.*

*Але ми хочем всі ще вірити у те,
Що прийде новий рік і все життя об-
новить,
І буде сяять він, як сонце золоте,
І справжнім щастям нас тоді всіх поз-
доровить.*

Козак.

Три несподівані стрічі.

Року 1883, одного, літнього, дуже палкого дня, місяця липця, іхав я на парі селянських коней, які були запряжані в так звану німецьку бричку, схожу на довгий короб з приробляним до нього спе-

реду дишелем і з начепляною зверх нього на товстих ремінях коліскою. Мій шлях йшов од села Дібрівки, Олександровського повіту, до села Славгорода, того ж таки повіту. Попереду, на моєму шляху, лежали—велике село Покровське, слобідка Гнидина, хутір Богодар, село Миколаївка і за ними де-кілька невеличких, одиноких, одсунутих далеко од шляху слобідок та хуторів. Уся тая велика просторінь степу була колись-то частиною „вольностей“, чи хоч господарства, запорожського козацтва і належала до так званої калміуської паланки, се-б то, на теперешню мову, стаїниці, або повіту.

Степ од страшної літньої спеки де-інде зовсім стратив траву і через те зовсім почорнів, там, де по ньому уже пройшовся плуг; де-інде все ще був укритий травою, се-б то тирсою та ковилком, там, де плуг ще не торкався землі, але усе ж таки пожовк, вицвів і зробився зовсім безживний і сухий. Через те і коні і сами подорожні, од спеки та степового безвітря, почували себе пригніченими і знесиляними на той час. На наше щастя, одначе, сонце потроху та помалу почало уже збиватись до заходу, і міні здавалось, що ось-ось пройде година—дві, і тоді для нас настане зразу полегкість. Я сидів на дерев'яній колісці, чи хоч люльці, яку навішано було на стінки брички, і злегка коливався то туди, то сюди, нахилиючись то на один бік, то на другий. Спокійне сідало і палке повітря заколихували мене. Перед моїми очима, на передній дощечці, сидів візчик, типичний „новоросійській хохоль“, білявий на масть, з довгими, уже добре посивілими, дротяними вусами, з короткою, давно неголяною, щетинястою боро-

дою, з обстриженою дуже низько, округлою головою, в широких, темного цвіту, штанях, які надіті були йому зверх білої з мережками сорочки і педперезані сукняним, зеленого цвіту, поясом, в великих постолах на ногах і в високій шапці, не вважаючи на літню спеку, на голові.

І вираз лица і одривчасті слова та фрази, які мій візчик, на призвище Чорний, кидав так собі, немов би мимохідь, давали міні розуміть, що я маю діло з чоловіком не аби-яким. Він давно уже обертався до мене то з одним, то з другим питанням, але я, то дримаючи, то прокидаючись од дримання, або зовсім нічого йому не одмовляв, або ж одмовляв, та тільки не так, як слід.

Ось перебігли ми одну балочку, там другу, тамечки третю і нарешті ускочили у велике і людне село Покровське, розкинуте повздовш правого, високого берега річки Вовчий, або Вовчих вод, і понеслись по широких, чистих і де-інде, то тут, то там, засажаних жовтими акаціями, вулицях. Ось опинились ми і коло веселої корчми, найголовнішим показчиком якої була пуста пляшка, надіта на високу, уткнуту у солом'яну кривлю, дрючину, що злегка хиталась з-бік-на-бік од повітря і через те саме немов би закликала до себе усіх повз неї проходилих людей.

— Пане, а пане, що я вам хочу сказати?

— Кажі, як що єсть що казати.

— Ви не знаєте, як я страждаю од живота?

— Ні, не знаю. А як що ти страждаєш од живота, то треба б тобі побувати у лікаря Циганка, він би тебе і підлічив.

— Та я уже й був у нього.

— Ну, що ж він тобі сказав?

— Що він міні сказав? Чудне сказав... Ти, каже, хлопче, не чим инчим не можеш вилічитись, як горілкою: коли тільки іхатимиш повз корчми, ніколи її не минай. От що він міні сказав! Чудний лікарь!

— Чисто що чудний!... Ну, як що він тобі справді таке сказав, то підвертай уже до корчми...

.... Уже зовсім стемніло, коли ми, покинувши приятну корчму, рушили далі в дорогу. Переїхавши брідьма кам'янисто-піскувате дно річки Вовчих вод, ми зразу опинились у слобідці Гнидиній і тут знов побігли по широкому шляху, по обох боках якого скрізь тягнулись біленькі, чисті і чепурні мужичі хатки, складяні із так званого лимпачу, себ-то необпаленої, на половину з соломою, на половину з землею, цегли і з верх цегли гарно побіляні крейдою, а знизу, по призьбі, підведяні жовто-гарячою глиною.

— Ну, як же тепер твій живіт?

— Е, тепер так, що хоч до Москви, або ще й далше Москви. Одно слово, зовсім байделе.

— Тобі байделе, а ось міні так лихо.

— Через що вам лихо?

— Через пропасницю, або хиндю, що уже кілька день сидить у мене у середині і ніяк я її не вижену звідтіля.

— Через пропасницю? Хі, од пропасниці я таке слово знаю, що як тільки його скажете, так тут їй і капець; завтра ж, або після-завтра їй і амінь.

— А яке ж ти там слово знаєш таке?

— Треба дев'ять раз під ряд, не оддыхаючи, прочитати слова: „Ішов чоловік на святу неділю та

найшов дев'ять лошаків, із дев'яти стало вісім, із вісьми сім, із сіми шість, із шісти п'ять, із п'яти чотири, із чотирьох три, із трьох два, із двох один, із одного ні одного; як у того чоловіка не стало лошаків, так щоб у раба божого (Дмитра, чи кого там инчого) не стало болісті. Дай, Боже, рабу божому жовту кість та червоное м'ясо.

— Так ти, бачу, знаючий чоловік.

— Та де що розумію... Ось тут богдаровський пан та усе ізде щоліта на теплі води kota із живота виганяти, а як би він міні дав грошей карбованця три, то я б йому скорійше, ніж ті теплі води, вигнав того kota. Так би одразу і занявчав! У нього ще, кажуть, і ремонтис єсть у нозі; і супроти того я знаю ліки, аби б тільки до тих трьох карбованців та ще карбованців п'ять додав.

— А що ж то воно за кіт такий? Чи не катар?

Та, може, й катар, як попанському казать, а по-нашому кіт у животі.

— А ремонтис?

— Ремонтис—це така хвороба, що од неї руки та ноги корчить.

— А які ж супроти нього ліки єсть?

— Спершу всього заплатити міні три карбованця грошей. Це перші ліки, а далі я уже знайду, як треба діло робить.

— Чому ж ти не дійдеш з твоїми ліками до пана!

— Е, туди не моя талія...

— А може ж ти ще які ліки знаєш супроти хвороб?

— Та де що розумію.

— Що ж ти розумієш?

— Та от як заварювати од живота соняшниці, то тут треба казати такі слова:

Лежить собака серед дороги,
Розкидала усі чотирі ноги,
Струснетця—здвигнетця,
Все лихо минетця.

А як баби лічать од живота, то вони приказують инакше:

Ходила я по горах та по долинах,
Носила горщик на вилах,
Горщик увірветця та й розібьетця,
А з тебе усе лихо минетця,
З твого живота та в другий живіт,

Туди мене позовуть та й там міні дадуть.

А як жид захворає, так для того ще инчі слова.

— Ну, а які ж уже для жида слова?

— А ось які слова:

Біг пес через панський овес,

Як не вадить вівсу, так і жидові—псу.

Оце і все; тільки кажи їх потишеньку собі під ніс; а він, той жидюга, зіває та заплюща очі, а він зіває та круте головою, та ще за те і карбованця тобі дасть... То ото воно і виходе, як там кажуть: набалакала-наговорила, дайте жолобчастого Данила, свердлити—вечеряти, казав батько—полудрабок...

— Ну, як що вже ти справді такий знаючий чоловік, то може, ти знаєш ще й те, чому ця річка та зветця Вовчими водами.

— Не инако, як од вовків. Тут, мабуть, колись-то вовки-сірмани водились, по чагарниках та по тернах, якими тутечки позаростали от хоч-би у пана Михея береги цієї річки. Тепер воно, то на кожного вовка чоловік сто, або й більш людей, а колись було на кожного чоловіка сто, або й більш вовків. От через них і річка ця прозвалась Вовчими водами.

— А чого ж то у вас слобідка зветця Гнидина?

— То уже од якогось-то запорожця Гниди, такого, що, мабуть, паршивий та мирщавий був, на гниду схожий. Там тепер пан живе, з того ж таки Гниди узявсь; тільки він себе зве Гнедін, а народ усе ж таки постарому велича: Гнида та й Гнида. Та скільки він за часи крпацтва пересік своїх людей, щоб не сміли казати Гнида, а казали б Гнедін, так де там? Гнидою так і зоставсь. А ото як уже мужики вийшли на волю, так один гнидівський чоловік, такий, що чумакував у Крим по сіль, повернувшись з дороги додому, прийшов до пана та й каже йому: „Оце я, паночку, чумакував у Крим по сіль та бачив там по дорозі вашого родича“.— „Якого“? питає пан. „Та пана Вошу. Побачив мене та й пита: „Ти звідкіля, чоловіче“? „Із Гнидиній, кажу, пане“.— „А, це звідтіля, де мій родич живе, пан Гнида? Ну, так скажи ж йому, що уклоняетця йому Воша“...

— І щож за те тому чоловікові од пана було?

— А що? Вигнав у потилицю од себе та й більш нічого... Ні, це ще не все. А то якось цей же такий пан Гнида та виїхав до царського смотру,—він був такий високий та здоровий і в гвардіонах служив. Виїхав та й стоїть при своєму полку. Аж ось підїзжає до нього на коні царь Миколай Павлович та баче, що такий бравий офіцер стоїть, та й питає його: „Какъ фамилія“? А він мовчить і нічого не каже,—соромитця свого призвища. „Какъ фамилія“? завдуге питає царь. А той уже і зовсім злякавсь і ні словечка не каже, а тільки стоїть та увесь труситця, як на ножі. Тут підбігає до царя якийсь-то полковник, держить йому під козирьок та й кричить: „Гнида,

Ваше Императорское Величество“! Царь подививсь, подививсь тоді на Гниду та й каже: „Какая, однако ж, огромная гнида“!...

Після цих слів мій візчик якось-то підбадьорився, хитнувся з одного боку на другий, потягнув до себе віжки, стьобнув по конях довгим батігом, і наша бричка понеслась по твердому, як камінь, і гладенькому, як скатертина, шляху. Праворуч од шляху тягнулась синєю смугою річка Вовчі води; попереду, перехоплюючись через шлях, вилась річка Гайчур, зтиха несучи свої води до Вовчій, а в чудовому куточку, де тії річки зливалися до купи, виявлявся на сугорку невеличкий хутір пана Михеєва, Богодар.

Уже хутір був зовсім близько, як нам трапився дуже звичайний, але й дуже неприємний притрапунок у степу: у нас уломилась вісь у бричці. Через те, що на улаштування брички треба було багато часу, я покинув свого візчика на місці, а сам пішкома попростав до Богодара.

Було зовсім темно, коли я добравсь до панського хутора і наближивсь до старого, покинутого в ньому будинка. Тут я убачив в одній половині того будинка цілу юрбу парубків та дівчат, які звичайно наймаютьця на літні роботи у панські окономії. Через те, що було під свято, у занятій половині будинка було і весело і гучно. Уже оддалеки учувались веселий гомін, галас та вигуки. Парубки та дівчата зібрались до купи, щоб поспівати та потанцювати та пожартувать між собою. Побачивши, одначе, пана, компанія спершу була змовкла; але потім, коли пан забалакав до неї „козацькою“ мовою і назвався „своїм чоловіком“, парубки та дів-

чата очуняли і дали простір своїй волі і своїй удалі. Нічого схожого і ніколи раніш того міні не доводилось бачити. Що за музики! Що за танці! Що за парубки—молодці! Що за дівчата—кралечки!

На лежанці, коло печі, сидить дядько Хома Провора, чоловік сліпий; він грає на сопільці; коло Провори сидить парубок Іван Нетреба; він б'є у бубен; за Нетребою сидить хлопець Василь Кіт; він стукає у заслінку. Музики ударили спершу козачка. Компанія стоїть і немов би німіє од чарівних музик, немов би набіраєтця духу, щоб кинутись потім у пекельний танець. „А-ну, хлопці! А-ну, хлопці! А-ну, хлопці“! Але хлопці усе ж таки стоять і не соваютьця з місця. А проте огненні музики напевно ворують їх; більш того: вони давно уже підбурюють усіх кинутись у танець, та тільки немає такого молодця, щоб він призвід усім дав.

І ось один молодець не видержав. Він несподівано і дуже голосно свиснув, потім вискочив на серед хати, вмент перекинувся через голову, ударив правою долонею по землі, далі став на ноги і пішов виробляти усякі вихиласи, показувати різні викрутаси та вигупувати гопака. То він йшов усе боком та скоком, то присідав униз та ударяв обома руками по землі, то знов ставав на ноги і, узявшись у боки, свиснувши помолодечи, стукав нога об ногу і після того садив такого гайдука, що навкруг його скрізь аж пил підіймався стовпом, аж земля дзвеніла дзвоном... І потім знов і несподівано спинитця на одному місці, обкрутнетця сам округ себе на одній нозі, присяде до землі, замете долівку своїми неосяжної величині штанищами і знов піде вибивати, і знов піде садити гай-

дука та такого гайдука, од якого аж дух захоплює у всіх. Ху, ти бісів син! Це чорт, а не парубок! І зглянути на нього: чорт батька знає, що за черевики на ньому! Ні за каблуків, ні підшов, пальці видко, а як стукне він ними, як ударе по землі, так здається, що на кожній нозі у нього по десяти-пудовому залізному молотку, а то ще й більш. А штани на парубку! Ото ж вигадати треба такі: широкі, як степ, а глибокі, як море. У них сміливо влізе три лантухи пшениці, або півсотні кавунів. Що збор на них! Що дегтю! Що пилюги! Еге-ж, а ви спогляньте ще, який картуз на парубку! То не картуз, а блин, справжній блин. Він починається на самому найгострійшому місці кабушки, а кінчається на шиї, пониже коміря сорочки. Ні козирька, ні околиці! Блин, таки справді блин! Затеж сорочка у козака! То шила йому дівчина, білява Вустя, з тонким, як тополя, з гнучким, як молода береза, станом. Вона скільки старання приклала на те, щоб тільки догодити своєму Захарькові. І вийшла тая сорочка на диво: з мережками, блакитною стрічкою, з цяцькованими лиховками... Ай, козак Захарько! От козак, так козак! Оце танцюра, так танцюра! Цей і батька свого, Семена Ковалевщенка, за пояс заткне!... А—ну, хлопці, ще цієї!

І музики ударили метелиці. Уся молодь заворушилась. Тепер усі парубки та дівчата побрались за руки і почали круговий танець. Скільки краси, скільки граці тут було.

Там чорнобрива Марьяна пливла, як плаває вутінка; там дрібно вибивала танець своїми маненькими ніжками Доманя—серденько, маненька, як перепілочка, легенька, як перьночка; там Онися-ластівоч-

ка, з чорними очима, соромлива, уся зашарілая, як червона маківка, поводила своїми рученятами і в лад тупотіла своїми ніжками, обутими у прості, але дуже гарні і ловкі черевички; а ось Лукія, дівчина висока і доросла, виступала так нешвидко, зате дуже статечно і поважно, нагадуючи собою одну із величних богинь олімпійського циклу і являючи із себе дуже ласий шматок для молодих парубків.

— Ай, дівчата! Оце так дівчата! Одно слово дівчата!

То кричав мій візчик, який устиг уже полагодити бричку, поїхав слідком за мною і тепер опинився в панському хуторі. Покинувши свої коні коло вікна будинка, він ускочив у середину кімнати, затесався в саму гущу танцюристів і в чому був—в високій шапці, шкурятяних постолах на ногах і з довгим батігом у руках—пустився навприсядки, присвистуючи своїми губами і понуривши на бік свою, уже добре посивілу, голову:

А ну грай! А ну грай!

От закину зараз ноги аж за спину,

Щоб світ здивувався, який я удався!..

... Десь, мабуть, довго ще танцювали в хаті. Уже ми покинули панський будинок; уже геть одыхали од нього, а гуки усе неслись і неслись із нього, а музики усе розстинались і розстинались, а свист усе лунав і лунав скрізь... Теперечки я все забув: і степ широкий, і річку роздольну і козаків запорожців; одні парубки лихії та дівчата чорнобриві стояли у мене перед очима, одні вони ввижались міні. Ех, благодатня країна! Що за природа, що за повітря, що за широчиня, що за

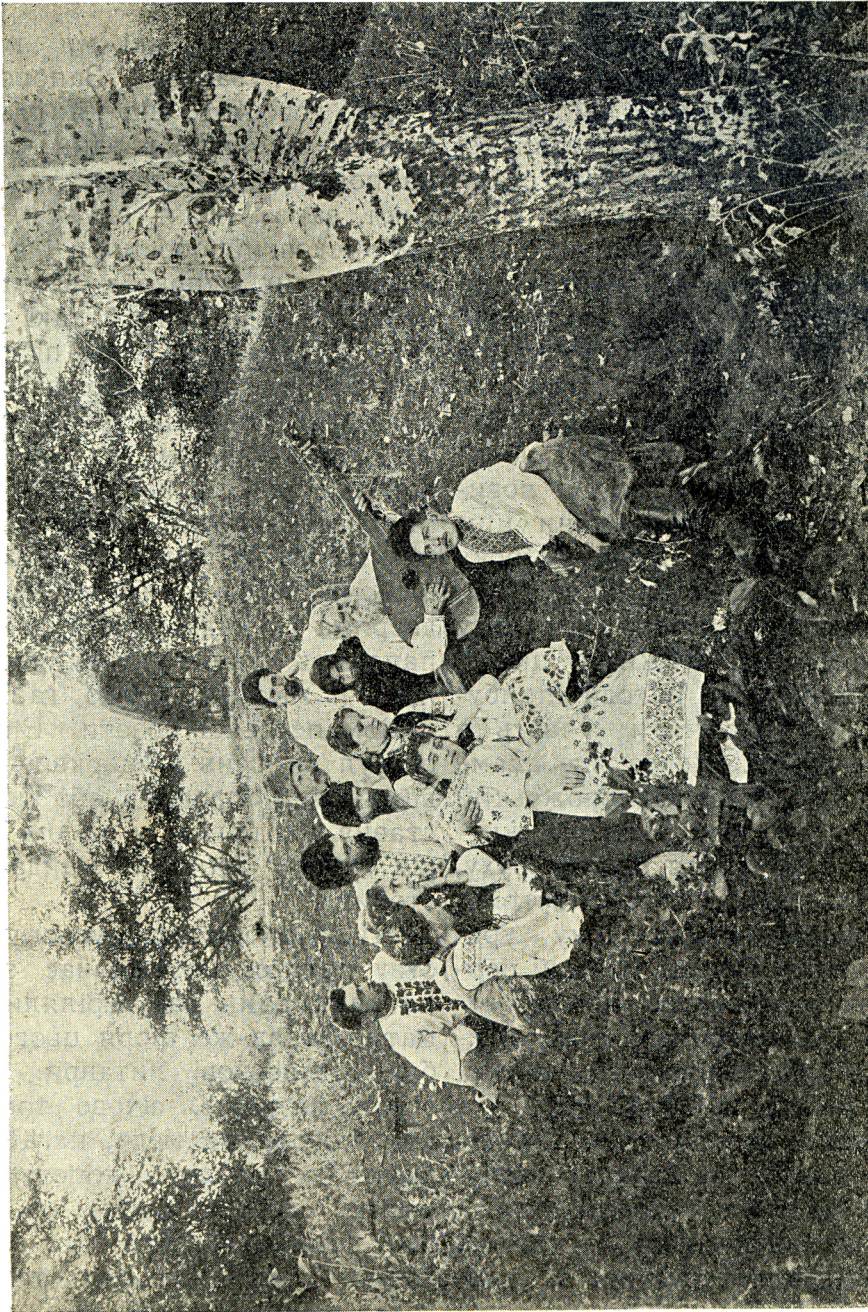
далечиня, що за народ, що за танці лихії!...

Але ось ми проїхали село Миколаєвку, поминули кілька слобідок та хуторів і наблизились до Славгорода. Ось ми і коло станції; уже розітнувся свисток; десять хвилин, і поїзд посунетця. Заплативши віз-

чикові гроші, нашвидку захопивши свої речі, я вмент ускочив у вагон і через кілька годин, без усяких приключок, прибув до города Катеринославу.

(кінець буде).

Д. Я. Яворницький.

На могилі славного кошового отамана Івана Сірка (Село Капулівка, Катеринославського повіту).

Новий рік на Запоріжжі.

Новий рік—велике свято у всіх народів. Святом визнавав завжди його і наш нарід, звязуючи з цим днем немало різних звичаїв та обрядів. Запорожське січове товариство надавало особливе урочисте значіння цьому народньому святові, бо як раз на цей самий день в їх припадали такі поважні справи, як поділ між курінями військових земель та вибори нової козацької старшини, се б то кошового, судді, осавула та писаря військових. Звичайно в Січі пробувало небагато козаків; більшість їх перебувала десь по зімовниках, що роскидані були по всій розлогій території „вольностей війська Запорозького низового“, по різних річках, балках, степах та плавнях, де січовики мали свою худобу, пасіки, ловили звіря або рибу, здобуваючи цим собі поживу. Але і к новому року майже всі вони прибували до Січі, яко до адміністративного осередку всього Запорожжа. Кожному цікаво було не пропустити нагоди прибутти до Кошу й прийняти участь в новорічних радах. Через це саме на новий рік Кош Запорожський виявляв більше, ніж звичайно, життя. в йому помічалось більше руху, помітно було празниковий настрій.

Напередодні нового року урочисто правлено було в Січовій церкві вечерню; майже усе Січове духовенство, що надсилав його Межигірський (під Києвом) монастир, приймало участь в цій службі. Товариство заповнювало усю церкву. На самий новий рік вранці відбувалася ще до світа утренья, а за нею негайно починалася й служба Божа. Козацька старшина, „старіки“, курінні отамани і всі січовики

вважали своїм обовязком вистояти усі служби й, подягавшись у найкращі вбрання, юрбою йшли до церкви. Після служби відбувалося новорічне молебствіє, яким і кінчалось церковне святкування нового року. Після цього розпочиналися поважні за-для всього товариства справи: повинна була відбуватися рада.

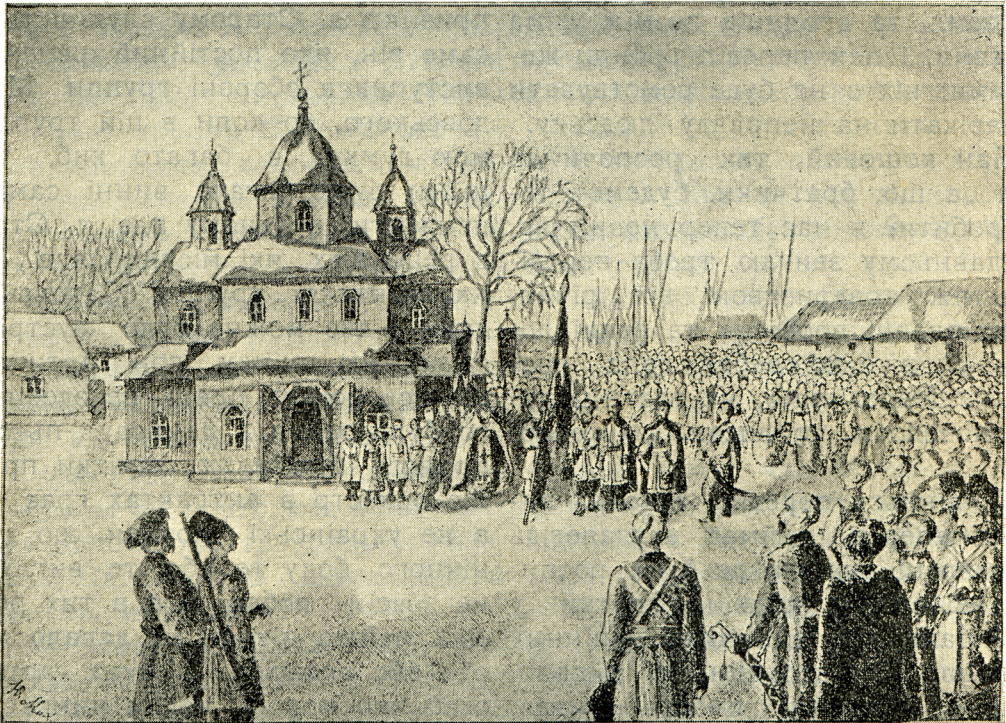
Ті відомости, які ми маємо од часів існування Запорожського Кошу, доводять, що ця рада відбувалася на завше в один час: здавна повелось, що перед радою січовики, зараз після служби, давали собі недовгий спочинок і в цей час вітали один одного з новим роком і обідали, але були й такі роки, що рада відбувалася зараз після утрєні, поперед служби Божої, яку правили вже по закінченню ради.

Рада відбувалася на майдані коло Січової церкви. Цей майдан мав незвичайний вигляд: його було очищено од снігу й потрушено піском. Перед самими церковними дверима (з надвору) пан військовий паламарь ставив невеличкого столика й застилав його гарним килимом перської роботи. Військовий осавул виносив з церкви великий військовий прапор, або корогву, і ставив цю поважну за-для козацтва річ тут-же таки на майдані, коло столика.

Щоб сповістити усьому товариству про те, що вже час зібратися на раду, один раз стріляли з гармати. Зараз же після цього довбиш бив у військові литаври. Зачувши згуки литаврів, січове товариство, „як бджоли на мед“, негайно виходили на майдан; попереду йшли рядові, прості козаки, а за ними вже військова старшина, себ-то кошовий, суддя, осавул та писарь, далі—тридцять вісім курінних ота-

манів і кілька чоловік військових „служителів“ (до цих останніх належали: військовий довбиш, військовий пушкар, військовий кантаржій, військовий шапарь і т. ин.). Кожен з старшини козацької йшов, маючи при собі ознаки свого достоїнства: кошовий—булаву, суддя—велику срібну печатку, писарь—перо та срібний каламарь, осавул—малу палицю; курінні отамани держали

риство обступало їх з усіх боків і виявляло з себе величезний круг, так зване коло козацьке. Січовиків збиралася іноді така сила, що майдан не вмщав всіх; де-які члени січового товариства мусили вилазити на дзвіницю або на куріні, що стояли кругом майдану. Коли старшина та курінні отамани займали свої місця, виходив з церкви „начальник січового духовенства“ (це

Новорічна рада на Запорозжі (Малюнок Ю. Михайлова).

в руках відповідні їх становищу у товаристві ціпки. На майдані уся старшина стояла без шапок; здіймали шапки і всі присутні тут січовики, і це вже був здавна такий звичай запорожців. Старшина уся виходила насеред майдану і, низенко вклонившись на всі чотири сторони товариству, ставала тут в один ряд, коло старшини зупинялися курінні отамани, а все това-

старший з еромонахів) і правив молебствіє. Тільки вже після цього приступали до справ.

Перш усього вирішалося питання про поділ між товариством річок, озер, плавень, ріжних ловів та иншого Запорозького добра. „Вольности“ запорожські були дуже великі: вони охоплювали майже всю Катериновлавщину, половину Херсонщини й частину Таврії. На такому

великому просторі, звісно, не всі місця були однаково гарні: в одних було багато усякого природнього добра (паші, лісів, звірря, риби і т. ин.), у других менше... Коли один курінь довгий час буде володіти гарними місцями, а другий—гіршими, то від цього можуть виникати по-між товариством заздрість та чвари. І от, щоб не ламати товариської згоди й не викликати розрухів, запорожці виробили здавна звичай що-року переділяти свої землі та врочища по-між усіма курінями, і цей переділ робили жеребками: ніхто не буде ремствувати та нарікати на неправду людську.

Пан кошовий так розпочинав раду: „а що, братчики, будемо тепер робити? в нас тепер новий рік, і по давньому звичаю треба переділити між товариством всі річки, озера, плавні, врочища та всякі ливи“.—„А вже ж треба!“ гула громада. „Переділимо, як здавних давен повелосся, по лясам, по жеребкам“.

Починався переділ. Писарь виходив наперед, виймав задалегідь заготовлені квитки, де було розписано всі вгоддя, клав ці квитки у свою шапку й викликав курінних отаманів. Ті підходили до писаря, брали по квитку, писарь читав, кому що довелосся, й отамани подякувавши йшли на свої попередні місця. Що випало кожному куріневі, тим він і задовольнявся на протязі цілого року. Після курінних отаманів тягла квитки військова старшина, за старшиною січове духовенство. Так відбувалася справа переділу козацьких земель.

(кінець буде).

В. Степовий.

Моя відповідь театральному рецензентові „Ради“.

На мою статтю в чис. 23—24 „Дніпрових Хвиль“, в якій я стався з'ясувати той сумний факт, що наші великі артисти, корифеї українського театру, на великий жаль, дуже мало виявляють себе, як громадяне рідного краю, обізався театральний рецензент театру М. Садовського д. В. Старий. Я признаю д. Старому слушність, що саме він, яко постійний рецензент, виступив в обороні труппи М. Садовського, бо коли в цій труппі, на мою думку, є багато хиб, то в цьому дуже багато винні самі рецензенти, в даному разі д. Старий: в рецензіях, які містилися в „Раді“ на спектаклі труппи Садовського, дуже рідко можна було зустрінути справжню оцінку гри артистів і режисьорської праці; це здебільшого були уваги з приводу пьеси, з приводу спектаклю, замітки про те, що оркестр в антрактах грає чужі, а не українські мотиви, що з технічного боку те або те виглядало не зовсім добре. Але в тих рецензіях майже ніколи не давалосся порад або вказівок, з яких артисти, особливо молоді, могли чимсь скористуватися, щось взяти собі на науку.

В тих рецензіях повторювались одні й ті самі трафаретні похвали й компліменти, здебільшого на адресу самого керманича труппи, або М. К. Заньковецької, коли вона ще грала в труппі; це були „приятельські“, „дружні“ рецензії, які може, було приємно читати артистам, але які могли мати на них тільки деморалізуючий вплив, бо замість дружньої, доброзичливої поради виправити те, або друге, не робити

того або іншого, це були самі компліменти. Я, розуміється, далекий од думки, що, пишучи такі саме рецензії, автори їх, між ними й д. Старий, кермувались якимись іншими мотивами, як тільки бажанням добра трупі, д. Садовському і взагалі українському театрові; але мені здається, що вони пішли не тим шляхом, яким треба.

Замість критики, вони весь час запевняли, що у нас не тільки все „обстоїть благополучно“, але й зовсім таки чудово. Я розумію, що, коли рецензент російської газети „снисходительно“ похваляє гру і всю справу трупі Садовського; це можна прийняти, як бажання сказати щось приємне діячам симпатичної справи, підняти їх престиж перед чужою публікою. Але коли одні приємності замість тверезого, критичного слова говорить рецензент українського видання, який повинен глибше дивитись на справу, це, на мою думку, може принести справі одну шкоду, і вже принесло навіть; бо, повторюю, в багатьох хибах постановки театральної справи у д. Садовського винні самі ж українські рецензенти.

Д-й Старий знайшов у моїй статті багацько неправди і по пунктах зазначає цю неправду. Дуже можливо, що в моїй статті була й неправда, але спростовання д. Старого, на мою думку, зовсім тієї неправди не доводять і не вияснюють. На пункти д. Старого я хочу відповісти теж по пунктах.

Одже—Д-й Старий каже, що я помилився рівно в три рази, кажучи, що за 5 літ трупа Садовського виставила „1^{1/2} десятка нових пьес“. І от він наводить список пьес, виставлених трупою, з якого виходить, що виставлено було аж цілих 45 пьес. Але в цьому спискові, перш

за все, є пьеси, які тільки готувалися ще або готуються до вистави („За синім морем“, „Мазепа паж“, „Бранка Роксоляна“, „Різдвяна ніч“); далі, д. Старий наводить пьеси, які пройшли тільки по одному разу, значить, не ввійшли в репертуар. („Євреї“, які Київа й небачили, „Забавки“, „Остання ніч“), далі—цілий ряд маленьких одноактових водевілів („По Мюллеру“, „Сватання“, „Ведмідь“). Коли згадати, нарешті, пьеси, виставлення яких осуджувалося навіть рецензентами „Ради“ („Хатня революція“, „Панна штукарка“), то вийде список хоч і більший за 1^{1/2} десятки, але все ж і не такий великий—45,—щоб можна було ім так тішитися. Та й які взагалі були новини! Чи всі були гарні?

Що до „безголосих артистів“, то попрошу д. Старого пригадати, що в „Енеїді“ партію Зевса співав сам д. Садовський, видатний драматичний артист, колись мавший гарний голос, але тепер, на жаль, для опери зовсім непридатний; партію султана в „Запорозжці за Дунаєм“ та інші оперні партії співав артист Ю. Тобілевич, теж сила не оперна; коли ж і виступали в трупі справжні оперні артисти або вчені співаки, то часово, як гастрольори. Та й якби не було, але факт той, що ставилися опери *драматичними силами*. Можна хвалити д. Садовського за таку сміливість, але не можна по ширости хвалити за виконання. Я ж належу до тих, що не ухвалюють самої ідеї виставляти опери драматичними силами.

Я теж не чув, щоб д.д. Занковецька, Ліницька, Борисоглібська, Карпенко-Кара—„примадонни або взагалі грали в оперетках“ (хоч в оперетках таки грали!), але я чув своїми вухами і бачив, як Гандзю

грала д. Петляш, артистка з гарним голосом, яка може з успіхом виступати в опереттах і операх, але в драматичних ролях робить сумне вражіння.

Д-ій Старий розбиває мої слова про те, що „склад труппи не обновляється свіжими силами“, знову реєстром імен. Я од себе зауважу тільки: д-ку Карпенко-Кару запрошено тоді, як виключено було якийсь час д-ку Борисоглібську, а д-ку Липницьку тоді, як труппу покинула Заньковецька; але суть не в цьому: я казав за нові, свіжі драматичні сили. А таких справді в труппі д. Садовського зовсім мало.

Центр ваги „всього акту обвинувачення“ мною труппи Садовського д. Старий бачить у моєму твердженні, що д. Садовський ставиться „байдуже і неприхильно“ (а не „вороже“, як збільшив од себе д. Старий!) до українського одділу школи Лисенка. Д-дію Старому хочеться добачити іменно в цьому „центр ваги“. Нехай і так. Але на що ж д. Старий робе такий „подмін“: я кажу за *український одділ школи Лисенка* або *клас української драми*, і знов повторюю, що д. Садовський зовсім ігнорує цю інституцію, а д. Старий перелічує мені артистів, що *вчились стіву* в школі Лисенка, очевидно не в класі української драми! Д-ій Старий називає імення д.д. Дніпрової, Коваленка, Буженка, які справді вчились в школі Лисенка. Але певно тому, що ці артисти вчились у школі Лисенка, їх прізвищ ніколи не видно на програмах і виступають вони здебільшого тільки, як статисти.

Розуміється, я, так само, як і д. Старий, не вважаю за геніїв „усіх вихованців школи Лисенка“, але не вважаю за геніїв і тих особ, яких приймав і приймає г. Садовський

у свою труппу. Коли знаходиться місце в труппі Садовського—і вона од того не стала досі шпиталем отим невідомим „ще кільком молодим артистам“, то дивно, чом же не знайшлося місця вихованцям школи Лисенка, про яких ні „Рада“, ні київські російські газети не казали, що вони „бездарні“, але навпаки, знаходили у них талан і інтелігентність гри. Це я можу довести д-ію Старому, який з такою злою іронією глузує з вихованців школи Лисенка,—цитатами, як що він забув. Хоч, як постійний рецензент (навіть і „з перервами“), мусів би пам'ятати.

На останку скажу знову: д-ій Старий хоче бачити „центр ваги“ моїх обвинувачень у справі відносин д. Садовського до школи М. В. Лисенка. Я ж кажу, що й ці відносини, і ще багато з того, про що я казав у своїй статті, і про що д. Старий промовчав перед читачами „Ради“, це все послідоком однієї причини: що наші корифеї, в тому числі й д. Садовський,—талановиті, великі артисти, але дуже мало громадяне, дуже мало свідомі національно, дуже мало почувають за собою певні громадські обовязки, хоч їх і вихваляють яко громадян. Це дуже сумний факт, який має певні причини в умовах нашого національного руху, факт, який мабуть, признає й сам д. Старий, але який у нас майже ніколи не зазначався. Не зазначався тому, що гадали, ніби лучче про таке публічно не говорити. А я вважаю, що *треба* говорити, бо інакше буде ще більше шкоди для самої національної справи. Як що не признаємось в наших хибах самі, то вкажуть нам на них вороги наші. І це буде найгірше.

М. Жученко.

3 українського життя.

Виставка малюнків українських художників. У Києві 10-го декабрія відкрилася виставка українських художників у городському музею. Виставка містить у собі до 300 №№ малювання, архітектури й різьбарства (скульптури). У виставці беруть участь художники: Афанасьєв, Балавенський, Бурячок, Васильківський, Генюк, Дробязко, Дядченко, Ждаха, Жук, Іжакевич, Каленик, Ковальчук, (†) Коновалюк, Красицький, Кричевський В., Кричевський Ф., Кульчицька, Левицька, Могалевський, Макушенко, Маслеников, Мешюра, Онацький, Орлов, Панамериканко, Різниченко, Сердюк, Серєда, Судомора, Теремець, Тимошенко, Тимошук, Трипольська, Холодний, Чупруненко, Шульга, Яременко і Яремич. 27-го грудня відбулося перше засідання журі з приводу виставки. На цьому засіданні піднялися розмови про заснування товариства постійних українських виставок, про виробку статуту і легалізованню своєї діяльності.

Пам'ятник на могилі Миколи Дмитрієва у Полтаві. Микола Дмитрієв, що помер три роки тому назад, був вірним та щирим сином України й свого народу. В особі його Україна втратила ідейного робітника на ниві своєї культурно-просвітньої роботи. Українське громадянство, щоб вшанувати пам'ять одного з найкращих своїх робітників, постановило видати книжку, присвячену біографії Мик. Дмитрієва; де-які матеріали, уже зібрано, колись буде і книжка, а поки заходами дружини небіжчика Ганни Тимофіївни постановлено пам'ятника—надгробка. Цей пам'ятник, збудований з сірого граніту, має вгору сажнів зо три або й чотири. На гранітному постаменті поставлено бронзове погруддя Миколи Андрієвича Дмитрієва. У ниші ж пам'ятника надпис:

То—воля Господа!.. Годіть,
Смирітєся, молітєся Богу
І згадуйте один другого:
Свою Україну любіть.

Кобзарь Т. Шевченка, стр. 321.

Будинки в українському стилі. В ст. Новоминській (Єйського одділу) з весни почнуть будувати нову школу в українському стилі по проекту відомого українського архітектора Євг. Сердюка. Шкільний будинок має бути з цегли, одноповерховий і коштів ватиме до 13000 рублів.

Селянський хор. В Ялтушкові, Подільської губ., Могилевського повіту, зоргані-

зувався кілька років тому селянський хор. В році 1908, дякуючи заходам вмілого режисера, цей хор почав систематично вчити одну за другою українські пісні, і коли репертуар хору значно побільшився, хор виступив прилюдно, упорядивши концерт в залі двохкласної школи м. Ялтушкова. Після великого успіху, який мали виконавці цього концерту в Ялтушівці, а потім в Новій-Ушиці, цей самий хор впорядив концерти ще по других селах та містечках. Цей хор складається з 65 душ і виконує такі речі, як „Прометей“, „Думи мої, думи“, „Закувала та сива зозуля“, „Сон“, „Процай світе“, сл. Шевченка, та багато інших пісень, як народних, так і переложених Лисенком, Ніщинським та другими композиторами. Той успіх, який скрізь має цей хор, і та цікавість, яку він викликає серед селянства, а особливо серед міщанства та провінціальної інтелігенції, показують, що поява таких хорів це є потреба часу, і чим більше їх буде, тим краще буде йти справа культурно-національного життя на Україні.

Вселюдна початкова освіта. Думська комісія по народній освіті недавно обговорювала справу про початкові школи. Суперечки повстали з приводу статті про навчання в інородчеських школах місцевою мовою. Члени комісії Голлевський та Хоминський визнавали за потрібне для такої школи навчати тільки трохи російською мовою. Проти обовязкового навчання російською мовою в інородчеських школах говорили Ізвольський та Наришкін. Інші члени комісії визнавали потребу навчання в інородчеських школах місцевою мовою, але стояли на тому, щоб навчання провадилосся в цих школах переважно російською мовою. При балотировці виявилось, що більшість стоїть за те, щоб російську мову в інородчеських школах визнали за головну.

Лекції по хліборобству. На Кубанщині в Незамаєвській станиці була улаштована лекція по хліборобству, яку учений агроном викладав українською мовою, дякуючи чому лекція дуже зацікавила слухачів селян, розбивши ту кригу недовіря, з якою взагалі відносяться селяне до вчених лекцій про хліборобство.

Шевченкові свята. Недавно в городі Валках на Харківщині місцевий гурток влаштував вечір, присвячений пам'яті Шевченка. Чистий прибуток з цього вечора пішов на пам'ятник Шевченкові. Такий же самий вечір незабаром улаштують у Полтаві.

Українські кобзарі у Полтавщині. Пол-

тавське товариство „Баян“ запросило професора Яворницького прочитати в Полтаві лекцію: „Українські кобзарі. лірники та бандуристи“. Лекція пройшла з великим успіхом, а після неї відбувся концерт кобзарів, в якому брали участь кобзарі: Кучеренко, Пасюга, Гащенко та Кожушко. Усі ці кобзарі зробили надзвичайне вражіння, і публіка їх вітала гучними оплесками.

„Малоросійська п'євица“. В Бердянську в зімовому театрі був спектакль, між іншими нумерами стояло: вийде „малоросійська п'євица“. Слухачі ждали цього виходу, щоб почути пісню. „П'євица“ вийшла і проспівала: „Вотъ мчится тройка почтовая“ і „Послѣдній нонешній денечек“!

Заборона „Вечорниць“ Ніщинського. В Лубнях повітовий справник Костира не дозволив трупі А. Дукельського виставляти відому оперету Ніщинського „Вечорниця“, посилаючись на те, що в його списках нема такої назви і він у перше її чує.

Українські народні читання. Останніми часами в столовій нижнедніпровських вагонних майстерень відбувалися народні читання українською мовою з белетристики. Читав М. Л. Кузьменко. 11 декабря читано було „Вуси“ та „Не в добрий час“ О. Стороженка. До читань показувалися й малюнки чарівного лихтаря. 18 декабря було читано „Без хліба“ Грінченка і „Стаття 182“ М. Левицького. Читання мали великий успіх—серед слухачів, яких приходило по-над дві сотні.

Мануйлівська „Просвіта“ на різдвяних святах урядила вистави: 26-го „Степовий гість“ Грінченка, а 27-го „Крути, та не перекручуй“ — Старицького. Під новий рік „Просвіта“ урочає ялинку для дітей.

Роковини мануйлівської „Просвіти“ святковано 10 декабря концертом, у якому взяли участь кобзарі: Кучеренко, Кожушко,

Гащенко і Пасюга, а також власний хор товариства під орудою Ів. Низового. Перед концертом сказав вступне слово про кобзарство на Україні Д. І. Дорошенко. Концерт пройшов дуже гарно.

Українська трупа Д. Рудикова, що грала в Катеринославі на початку декабря, покинула наш город через погані збори. Трупа дуже непогана, у її були такі досвідчені й талановиті артисти, як д-ки Кохановська та Шевченко-Гамалій, дд. Пономаренко й Рудиков, і грала трупа добре, але публіки ходило дуже мало. Де-хто поясняє це тим, що до Народньої Авдіторії Научного О-ва на театральні вистави публіка взагалі ходє дуже неохоче. Трупа ставляла переважно старі пьєси. і тільки на останку поставила нову пьєсу Гордіна „Сирітка Хася“, в укр. перекладі. Перед Катеринославом грала трупа у Закаспійському краї; велося їй там дуже добре.

Українська часопись у Харькові. На новий рік виходить у Харькові перше число українського тижневика „Сніп“. Часопись ця призначається для інтелігенції і звертає як найбільшу увагу на прояви культурно-національного життя на Україні. Редактором її—д. М. Біленький, видавцем—М. Міхновський. Ціна часописі—3 рублі на рік. Адреса редакції: Харьків, Конторська вул., 21.

П о м и л к а.

В № 23—24, 4-го декабря, 1911 р., сторінка 309, „Горе орла“, стрічка 11, надруковано: Як узявсь стрілець хижий, треба: Як де узявсь стрілець хижий.

Редактор-видавець К. КОТОВ.

О Г О Л О Ш Е Н Н Я :

Контора журналу „ДНІПРОВІ ХВИЛІ“ прийма оповістки од усяких фірм, заводів і торговельних підприємств.

Т А К С А :

На першій сторінці рядок петітом	20 к.	Позаду текста рядок петіту	10 к.
Ціла сторінка попереду текста	25 р. — „	Ціла сторінка	12 р. 50 „
Пів-сторінки	15 „ — „	Пів-сторінки	6 „ 50 „
У-друге сторінка попереду текста	17 „ 50 „	У-друге ціла сторінка	8 „ 75 „
„ ½ стор. „ „	10 „ 50 „	„ пів-сторінки	5 „ — „
У-третє ціла стор. „ „	15 „ — „	У-третє ціла сторінка	7 „ 50 „
„ ½ сторінки „ „	9 „ — „	„ пів-сторінки	4 „ 50 „
Більш трьох разів ціла сторінка	12 „ 50 „		
„ „ „ ½ стор.	7 „ 50 „		

РОКОВІ ОПОВІСТКИ МАЮТЬ 50% ЗНИЖКИ.

Приймається передплата на 1912 рік на українську газету

„РАДА“

Рік видання сьомий.

Газета політична, економічна і літературна, виходить у Києві щодня, окрім понеділків і днів після великих свят.

„РАДА“ має широку програму, як звичайні великі політичні газети: дає огляди життя політичного, громадського, економічного на Україні, в Росії і за-границею; друкує фельетони, а тако ж статті критичні і твори красного письменства.

Ціна „РАДИ“ з приставкою і пересилкою в Росії: на рік—6 р., на 6 міс.—3 р. 25 к., на 3 міс.—1 р. 75 к., на 2 міс.—1 р. 25 к., на 1 міс.—65 к.

Всім передплатникам, що виплатять ще шість рублів буде вислано

„СЛОВНИК УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ“,

Зібраний редакцією журн. „Кіевская Старина“, премірований Рос. Акад. Наук і виданий під редакцією і з доповненнями Б. Грінченка, в 4-х великих томах. В книгарнях словник цей продається по 8 карб., без пересилки.

ЗМІНА АДРЕСИ—30 коп., артистам і учням всіх шкіл—БЕЗПЛАТНО.

Адреса редакції і головної контори: у Києві, Велика-Підвальна вул., д. 6, біля Золотих Воріт. Телефон 1458.

Редактор В. Яновський.

Видавець Є. Чикаленко.

ПЕРЕДПЛАТА НА РІК 1911—12.

„РІЛЛЯ“

Український ілюстрований хліборобський часопис.

(ДРУГИЙ РІК ВИДАННЯ).

Виходить з листопада 2 рази на місяць (24 числа на рік) книжками до 2^{1/2} аркушів з малюнками. „РІЛЛЯ“ пристосована до потреб господарства на Україні і є орган українського хлібороба.

В часописі згодилось писати багато українських і російських агрономів та сільських хозяїнів.

Завідує редакцією А. Терниченко.

В Р. 1911—12 ПЕРЕДПЛАТНИКИ ОДЕРЖУЮТЬ 24 №№ часопису з малюнками, 1 книжку видавництва „Рілля“, 2 метелики-поради по хліборобству.

ЦІНА: з пересилкою на рік—2 карб., на 1/2 року—1 карб.

Передплата приймається в редакції „Рілля“: Київ, Тургенівська, 9; у Харкові: „Укр Книгарня“, Рибна, 25.

Приймається передплата на 1912 рік на українську народню ілюстровану газету

„ЗАСІВ“

ДРУГИЙ РІК ВИДАННЯ.

Ціна на рік 3 р., на пів року 1 р. 60 к., на 3 місяці 85 к. Хто випише „ЗАСІВ“ за цілий рік, той дістане всі №№ починаючи з першого, а так само дурно додаток: Повний збірник творів Івана Котляревського в томах. Сюди увійдуть: Енеїда, Наталка Полтавка, Москаль чарівник і Ода до князя Куракіна. Крім того буде уміщено біографію Ів. Котляревського.

Адреса: Київ, Велика Володимирська № 28. Редакція газети „Засів“.

Передплата далі на 1911 рік ще приймається. Хто хоче одержати за цілий 1911 рік, то присилає 2 руб. 50 коп.

Передплату приймає Книгарня „Літературно-Наукового Вістника“ у Києві, Велика Володимирська № 28. Українська книгарня в Харкові, Рибна, 25.

Редактор-видавець О. Степаненко.

→→ Пробні числа висилаються дурно. ←←

Приймається передплата на 1912 рік „ДНІПРОВІ ХВИЛІ“

Українська дволижнева часопись з малюнками.

✧ Рік видання другий ✧

Виходить у Катеринославі з початку і в середині кожного місяця

ПО ТАКІЙ ПРОГРАМІ:

1) Статті про громадські справи; 2) вірші й оповідання; 3) науково-популярні статті (про сільське господарство, про промисловість, про старі часи на Україні, про пам'ятки нашої старовини і т. инш.); 4) про українське письменство і про освіту на Україні; 5) останні звістки українського життя у нас і в Галичині; 6) новини нашого письменства; 7) дописи; 8) листування редакції.

Особливу увагу звертають „Дніпрові Хвилі“ на ознаки українського життя в Катеринославщині.

У 1911 році брали участь у „Дніпрових Хвилях“ такі письменники: М. Биков, К. Гай-Шкода, О. Гладченко, В. Дан—ов, Д. Дорошенко, К. Дьяконов, Л. Жигмайло, М. Жученко, А. Кашенко, К. Корж, К. Котов, Т. Краснопільський, Євген Малій, Т. Митрус, *Іван Нечуй-Левицький*, А. Очеретяний, П. Перекидько, В. Степовий, Т. Тенянка, проф. *Д. Яворницький* та інші.

ПЕРЕДПЛАТА: на рік (з пересилкою) 2 руб. 40 к., на пів-року 1 руб. 20 коп., на 3 місяці 60 коп. Кожний номер нарізно 10 коп.

Передплатникам, що заплатили в 1911 році більш як 2 руб. 40 к., излишок зараховується на 1912 рік.

Для передплатників з Катеринославського повіту, котрим „Дніпрові Хвилі“ висилаються по земській почті, ціна на рік 2 рублі, на пів-року 1 руб., на 3 місяці 50 коп.

Пробні номери висилаються за дві 7-коп. марки.

Гроші треба посилати на адресу: Катеринослав, Проспект, книгарня М. Лозинської для редакції «Дніпрових Хвиль»; або ж: Катеринослав, Московська вулиця, 7. К. Є. Котову.

Редакція просить передплатників, що заплатили не всі гроші за 1911 рік, дослати гроші.

Прохасмо шановних передплатників прихилити до передплати своїх знайомих.

Редактор-видавець К. Котов.